

Теоретичне осмислення контрольно-наглядової функції держави в сфері науки

Бортняк Катерина Василівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
26.12.2022	Право	342

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7737235>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Здійснено аналіз існуючого теоретичного масиву досліджень контрольно-наглядової функції держави в сфері науки. Проаналізовано системні дослідження, метою яких є визначення сутності державного контролю як окремого напрямку діяльності органів державної влади. Систематизовані результати досліджень в сфері порівняння онтологічного змісту видів форм та способів реалізації контрольно-наглядової діяльності держави. Вивчено результати досліджень окремих аспектів реалізації контрольно-наглядової діяльності держави в науковій сфері.

Ключові слова: контрольно-наглядова діяльність, державний контроль в сфері науки, моніторинг, контрольна функція, державно-владні відносини.

Theoretical understanding of the state's control and supervisory function in the field of science

Annotation. It was done the analysis of the existing theoretical array of research on the state's control and supervisory function in the field of science. Was made a systematic analysis, the main trend of which is to determine the essence of state control as a separate direction of activity of state authorities. There were systematized the results of research in the field of comparison of the ontological content different types of forms and methods of states' control implementation and supervisory activities. There were disclosed the results of research into certain aspects of the implementation of the state's control and supervisory activities in the scientific sphere. The control function of the state is important for the effective implementation of state policy in any sphere of social life, provided that this function is realized as utilitarian as possible in relation to the object of management. The field of science, as an object of public administration, undoubtedly has a number of features and cannot be considered traditional in terms of organization of social relations or exercise of power and administrative influence. This is due to the permanent and objective need to ensure the widest possible freedom of development of scientific thought, especially when it comes to applied science, technology, and innovative production. Accordingly, the State must adapt to the peculiarities of such an object of management, and thus the control function is structurally filled with specific elements that require appropriate theoretical and methodological substantiation and doctrinal certainty. Therefore, the issue of studying

¹ доцент кафедри публічного та приватного права, Навчально-науковий гуманітарний інститут Таврійського національного інституту імені В. І. Вернадського, вулиця Джона Маккейна, 33, Київ, Україна, 01042, <https://orcid.org/0000-0002-2135-3820>

theoretical material on the implementation of the control and supervisory function of the State in the scientific sphere is becoming relevant.

Keywords: control and supervision activity, state control in the field of science, monitoring, control function, state-authority relations.

Вступ

Актуальність теми. Контрольна функція держави має важливе значення для ефективної реалізації державної політики в будь-якій сфері суспільного буття, за умови, якщо ця функція реалізується максимально утилітарно по відношенню до об'єкту управління. Сфера науки, як об'єкт державного управління, беззаперечно має низку особливостей та не може вважатися традиційною з точки зору організації суспільних відносин чи реалізації владно-управлінського впливу. Це пов'язано із перманентною та об'єктивною необхідністю забезпечення максимально широкої свободи розвитку наукової думки, особливо, якщо мова йде про прикладну науку, техніку, сферу інноваційного виробництва. Відповідно і держава має пристосовуватись до особливостей такого об'єкту управління, а отже функція контролю структурно наповнюється специфічними елементами, які потребують відповідного теоретико-методологічного обґрунтування та доктринальної визначеності. Через це актуалізується питання вивчення теоретичного матеріалу з питань реалізації контрольно-наглядової функції держави саме в науковій сфері.

Додатковий стимул для розвитку даного напрямку наукового пізнання розкривається через надзвичайно утилітарне призначення науки та її здатність стати потужним драйвером соціально-економічного розвитку України, особливо в післявоєнний період. Але для цього існує необхідність створення стійкого та структурованого теоретичного підґрунтя для визначення концептуальних засад реалізації державно-ладних відносин в сфері науки в цілому, та контрольної функції зокрема. Лише через осмислення існуючих теоретичних пошуків в даній сфері є можливим визначити подальші тенденції розвитку науки державного управління та підвищити її прикладну утилітарність в контексті управління науковою сферою.

Ступінь наукової розробки теми. Особливу увагу слід звернути на ту обставину, що на сьогодні відсутні жодні системні дослідження, які б в якості предмет пізнання виділяли саме контрольно-наглядову функцію держави в науковій сфері. Серед поодиноких праць, які фрагментарно стосуються проблематики даної статті можна відмітити роботи О. Величко, Л. Головій, О. Затинайко, М. Курко, С. Кушнір П. Скурського, Р. Шаповала.

Натомість вивчення теоретичного базису нами уявляється тим необхідним підґрунтям, виключно на якому можна побудувати необхідне методологічне забезпечення реалізації контрольно-наглядової функції держави в сфері науки.

Отже, *метою даної статті* є пошук та визначення основних трендів та закономірностей розвитку теоретичного базису дослідження природи контрольно-наглядової функції держави в сфері науки.

Результати

Систематизація та класифікація, як базові інструменти наукового пізнання, що використовувались для досягнення цілей даної статті дали змогу визначити низку особливостей, на які доцільно звернути увагу до початку аналізу теоретичного матеріалу. Так, по-перше, державне управління в сфері науки стосувалось традиційно питань пов'язаних із управлінням суб'єктам наукової діяльності державної форми власності, а також на створення загального законодавчого регулювання відносин з приводу наукових досліджень та використання результатів наукових пошуків, втілених

в практичну форму (як правило матеріальну). Фактично мова йде про управління об'єктами державної форми власності та регулювання питань трансферу технологій та авторського права. При чому останнє має вкрай фрагментарну форму.

Друге зауваження стосується того, що процес державного управління науковою сферою майже ніколи не розглядався самостійно, без відриву від освітньої та технічної сфери. Це створило уявлення, що наукова сфера є похідною від освітньої і інших форм суспільної діяльності, але насправді на сьогодні існує усталена потреба трансформації підходів до державного управління в аналізованій сфері та суттєвої структурної розробки концептуального бачення моделей його реалізації.

Аналіз теоретичних напрацювань доцільно розпочати згадавши низку системних досліджень, які стосуються державного управління сферою освіти та науки, при чому друга в цих роботах розглядається похідною від першої. Так, зокрема звертає на себе увагу в першу чергу комплексне дослідження В. М. Савіщенко «Адміністративно-правове забезпечення освіти та науки в Україні», в якому власне розкривається весь управлінський процес в даній сфері [3]. Інтерес представляє частина дослідження, яка стосується всього процесу адміністративного впливу держави на наукову сферу в якості об'єкту управління. Зокрема мова йде про те, що дослідником обстоюється позиція щодо імперативного впливу держави на процес розвитку науки оскільки ця сфера представляє державотворчий інтерес. В свою чергу Т. М. Майборода, розглядаючи державне регулювання освіти в контексті розвитку національної економіки, робить акцент на тому, що наукова сфера це похідна від розвитку освітньої сфери. Вчена приходиться до висновку, що науковий потенціал держави повинен регулюватися через освітні програми, розвиток освітнього потенціалу [2]. На наше переконання такий підхід є дещо хибним, оскільки наукова сфера повинна мати високий рівень свободи вибору напрямків досліджень та розвитку окремих її галузей. Нами взагалі обстоюється позиція стосовно того, що наукова сфера повинна мати високий рівень залученості приватного сектору, зокрема приватного фінансування, що суттєво підвищує якість досліджень.

Значно глибше до вирішення проблеми державного управління в сфері науки, і зокрема контролюючого впливу державних інституцій в ній, підходила О. Г. Головніна. Вчена акцентує увагу на пануванні так званої концепції «суспільства», яка заснована на «знаннях та містить категорії «інституціоналізація знання» (технології, інтеграції, якості), «інституціоналізація перспективи» (інновації, стабільність, освіта), «соціалізація» (рівень життя, екологія, медицина), що дає змогу функцію управління розуміти як функцію інноваційних змін в умовах економічних викликів» [1, с. 19-22]. Така концепція відкриває нове бачення проблеми контролю в сфері науки, який повинен спрямовуватись не на досягнення регламентованих та статичних цілей держави, а цілей інноваційного розвитку суспільства та економіки, впровадження таких системоутворюючі концептів як управління інноваційним потенціалом, соціальним капіталом тощо.

Таким чином, ми констатуємо низький інтерес вчених до процесу державного управління науковою сферою, і зокрема реалізації контрольної-наглядової функції. Остання взагалі розглядається як елемент державно-управлінського процесу, а її значущість зводиться до класичного елемента традиційного процесу управління. Найбільша цінність вказаних вище робіт в контексті досліджуваної тематики розкривається лише через визначення вченими, при чому одноставно, потреби імперативної реалізації контрольної функції держави, що правда така імперативність не доводиться, а встановлюється.

Окрему увагу слід приділити системним дослідженням в сфері реалізації контрольно-наглядової функції держави, як самостійного прояву владно-управлінських відносин.

І тут безумовно на перше місце виходять дослідження, що проважились В.Б. Авер'яновим. Так, зокрема дослідник визначає, що контроль не існує в ізольованому вигляді, як не має бути контролю заради контролю, а це означає, що контрольно-наглядова функція держави завжди тягне за собою настання певних наслідків у формі державного примусу [7]. З точки зору дослідника контроль, як форма реалізації державою владно-управлінського впливу тісно пов'язаний із необхідністю запровадження заходів реагування у випадку, якщо за результатами його проведення встановлено незадовільні результати діяльності об'єкту управління. Саме тому в своїх пізніх роботах вчений стверджує, що контрольна функція держави є похідною від її установчої та організуючої діяльності по відношенню до об'єкту управління, як окремої сфери суспільного буття [8]. Разом з тим, дослідник чітко розмежовує контрольну функцію держави та наглядову діяльність, зазначаючи на тому, що остання є проявом демократичного врядування, в той час як сам по собі контроль характеризується імперативним методом.

В свою чергу С.С. Вітвіцький зазначає, що природа державного контролю проявляється у тому, що він здійснюється органами держави та їх посадовими особами у межах, визначених правовими нормами, на підставі норм права і згідно з ними [5, с. 72]. Державний контроль має соціальну (потреба в соціальному управлінні), політичну (здійснення державної влади) і правову (забезпечення законності та підтримання правопорядку) природу. Політичний компонент розкриває організаційні засади контролю та фактично визначає його дієвість, правовий – характеризує можливість державного контролю, його межі й обґрунтованість [6, с. 80-81]. Таким чином можна стверджувати, що, державний контроль в науковій сфері переслідує одразу декілька цілей:

- соціальну – організовує наукову сферу, як окрему сферу суспільного буття та реалізації інтелектуального, інноваційного та соціального потенціалу суспільства;
- політичну – формує певне суспільно-політичне сприйняття в соціумі ролі політичних еліт в стимулюванні розвитку науки, що приносить останнім електоральні переваги;
- правову – створюється система організаційно-правового забезпечення регулювання суспільних відносин в сфері науки та інноваційного розвитку.

В умовах демократичного суспільства, контроль не є самоціллю влади та із засобу покарання трансформувався в інформаційно-аналітичний засіб, а метою контролю в управлінні є забезпечення органу управління інформацією про стан керованого об'єкта, що дає змогу вчасно здійснити корегувальні дії [4, с. 45]. Говорячи про організаційно-правові засади державного контролю органами виконавчої влади О. Ф. Андрійко вважає, що діяльність цих органів головним чином проявляється через спостереження, аналіз та перевірку об'єктів контролю [9, с. 28-30]. Це означає, що контрольно-наглядова діяльність органів державної влади у сфері науки розкривається через перевірку діяльності інституцій, задіяних в реалізації державної науково-технічної політики. А оскільки на думку дослідника контроль реалізується системою певних заходів імперативного характеру, то цілком логічним є передбачити, що держава може його здійснювати в імперативній формі лише по відношенню до тих інституцій (підприємств, установ, організацій), які мають державну форму власності або функціонування яких пов'язано із фінансуванням за державний кошт. Дана теза демонструє необхідність наступного висновку: контрольно-наглядова діяльність державних органів має бути цілеспрямованою, корисною і суспільно необхідною та

призводити до настання позитивних результатів у вигляді запровадження тих чи інших коригуючих заходів спрямованих на вирішення проблем розвитку об'єкту управління.

В цьому контексті слушною є позиція В. С. Шестак, який зазначає, що оскільки проведення державного контролю є повноваженням окремих посадових осіб, які діють відповідно до норм законодавства, його результати і висновки мають бути обов'язковими для врахування. І хоча державний контроль може бути самостійно чи зовнішньо ініційованим уповноваженими суб'єктами, плановим або позаплановим, але завжди повинен мати офіційний, формалізований характер [12, с. 26]. Це пов'язано із тим, що контрольно-наглядова діяльність державних органів в нанковій сфері завжди орієнтована на отримання об'єктивної та достовірної інформації про стан розвитку об'єкту контролю; застосування заходів щодо попередження розбалансування чи навпаки з метою корегування розвитку об'єкту контролю із правом прямого втручання в його оперативну діяльність.

Значний інтерес у контексті ідентифікації гностичної й функціональної сутності державного контролю становить концепція Ф.Ф. Бутинця та С.В. Барташа, які під ним розуміє «форму здійснення державної влади, яка забезпечує дотримання законів і інших нормативних актів, що видаються органами державної влади» [10, с. 112]. Це свідчить про колективний характер державного контролю, оскільки його здійснення передбачає діяльність державного апарату, який здійснює організацію системи контролю у підконтрольних структурах. Але в науковій сфері таких підконтрольних структур дуже мало, а сама сфера науки є надзвичайно розгалуженої та складною з точки зору суб'єктного складу.

Тому наукові пошуки в даному контексті спрямовуються головним чином на визначення оптимальної моделі реалізації державного контролю відповідними інституціями, які забезпечують його результативність у різних сферах та галузях публічного управління.

Значно утилітарними та вузькогалузевими є результати досліджень Ю. В. Гаруста, який спрямовує свій пізнавальний акцент на правове забезпечення контрольної діяльності. Головна цінність його досліджень полягає тому, що саме цей науковець обґрунтував недопустимість реалізації контрольної діяльності держави поза межами її правового регулювання та правової визначеності [11]. Сфера науки в цьому контексті є надзвичайно непередбачуваною, оскільки часто інноваційні рішення втілені у відповідні матеріальні об'єкти чи нематеріальні ресурси можуть випадати за межі об'єктної сфер регулювання правовими нормами та породжувати нові суспільні відносини, регулювання яких повинно бути охоплено якісно новим законодавством, а також забезпечуватись новими державними інституціями. Прикладом тут може бути розвиток науки криптографії, результатом якого стала поява так званої електронної валюти Bitcoin, яка в багатьох державах світу не отримала належного правового регулювання і досі залишається унікальним платіжним інструментом поза межами регуляторного впливу фінансового законодавства.

Загалом переважна більшість дослідників категорії «державний контроль» та похідних від неї категорій та явищ і приходять до розуміння того, що цей напрямок діяльності держави повинен бути завжди імплементований із доктрини науки державного управління в конкретну наукову доктрину в залежності від напрямку та галузі його реалізації. Так, наприклад, О.Ф. Андрійко, І.Г. Адрущенко, К. Воронова, М.П. Кучерявенко, В.М. Гаращук, Д.М. Лученко, О.П. Орлюк, Л.А. Савченко, М.І. Шутов та ін. визначають, що основна проблема сутності державного контролю у філософському аспекті, розкривається з точки зору його впливу на розвиток соціально-економічної підсистеми держави та суспільства. У наукових та нормативних джерелах зміст

контролю визначається залежно від певного об'єкта контрольного впливу, правового статусу суб'єкта контролю, а сам державний контроль визнається одним із засобів забезпечення законності у відносинах відповідних суб'єктів та структур між собою, з державою громадянами тощо. Визначення сутності і змісту державного контролю, особливо в сфері науки, є неможливим без теоретико-правового аналізу сутності наукової діяльності, оскільки її специфіка безпосередньо позначається на специфіці контрольної діяльності з боку держави.

Комплексний характер контрольної-наглядової діяльності держави як соціально-правового явища обумовлює, на думку І.С. Орехової, необхідність розглядати його і як одну із функцій державного управління, і як правову форму діяльності органів виконавчої влади, їх посадових осіб [13, с. 12-15]. Такий висновок обумовлює методологію наукового пошуку задовольнити потребу в аналізі державного контролю у сфері науки з позицій його онтологічної сутності і змісту про що мова піде нижче.

Суттєвим масивом теоретичного матеріалу є окремі дослідження спрямовані на пізнання окремих елементів реалізації контрольної-наглядової функції держави саме в сфері науково-освітньої та науково-технічної діяльності. Так, наукові пошуки О. Величко, О. Затинайко, П. Скурського дають нам чітке розуміння важливості державного контролю, оскільки науково-технологічна сфера стала головною ареною конкуренції держав у світі, а володіння так званими «критичними технологіями» використовується як один з вагомих важелів геополітики. Такі технології мають ключове значення для розширення можливостей обороноздатності держави й досягнення цілей національної безпеки, а їх виокремлення використовується для визначення пріоритетів науково-технологічного розвитку держав [17, с. 25-27].

Наприклад Р. В. Шаповал вивчає адміністративно-правове регулювання науково-освітньої діяльності в Україні, в межах якого контрольна функція виступає засобом корегування процесів розвитку наукової сфери, а також функціонування інституційної підсистеми наукової галузі державної форми власності [24]. Л. В. Головій робить акцент на тому, що контрольна функція держави в сфері науки повинна спрямовуватись на реалізацію цілей державної політики, як елементу державно-публічного управління [16]. М. Н. Курко розвиває теоретичні пошуки в напрямку вирішення правових проблем вдосконалення організації діяльності та управління держави в науковій сфері [14].

Цікавий напрямок дослідження пропонує С. Кушнір, який акцентує увагу на необхідності диференціації різних моделей державного контролю в залежності від суспільно-політичних особливостей реалізації державою регулюючого впливу в різних сферах суспільного буття, зокрема і в сфері науки [15].

Таким чином, ми виділяємо фрагментарність, як головну ознаку наведеного масиву досліджень оскільки, вчені намагаються вирішити питання, що мають вузьку утилітарність та стосуються або процедурних аспектів реалізації конкретного напрямку контрольної-наглядової функції, або мають на меті уточнення окремих положень законодавства. Загалом така фрагментарність дає нам інформацію щодо наявності реального інтересу та тих завдань, які ставить н сьогодні влада для вирішення перед науковим співтовариством стосовно підвищення ефективності управлінської діяльності в сфері науки. Натомість ми не бачимо задоволення суспільного інтересу та запиту в даному контексті досліджень, які стосуються таких питань як підвищення якості та цілісності правового регулювання відносин інституціоналізації результатів наукових досліджень, розвитку стимулюючої ролі держави тощо.

Слід також звернути увагу на сукупність теоретичних пошуків в сфері реалізації контрольної-наглядової діяльності держави в контексті розмежування таких функцій як моніторинг, нагляд, контроль, спостереження тощо. Відмінність понять «державний

контроль» і «державний нагляд» досліджує в своїх роботах І. Павлик [20]. Так само термінологічна визначеність в аналізованій нами сфері постає предметом досліджень М.М. Терещенка [22] та Г.В. Яковлевої [23]. Помилковим синонімічне вживання понять «контроль» і «нагляд» в своїх дослідженнях доводить зокрема Ю. Макаренко [18]. Чітке визначення нагляду та контролю є одним з важливих умов ефективного їх здійснення, а отже і реалізації завдань та функцій держави. За наявності розробленої теоретико-методологічної бази нагляду та контролю можливе оптимальне досягнення мети нагляду та контролю, успішної реалізації завдань та функцій держави.

В свою чергу, Я.І. Маслоva аналізуючи співвідношення понять «нагляд» і «контроль» у державному управлінні робить пізнавальний акцент на тому, що контрольно-наглядову діяльність можна характеризувати або з управлінської, або з юридичної точок зору [19]. Результати цих досліджень дають нам змогу встановити відмінності між різними формами та діями спрямованими на реалізацію цілей державного контролю в аналізованій нами сфері. Контроль як елемент політики держави в науковій сфері розглядається в роботах О.С. Поповича. Спираючись на досвід технологічно розвинених країн, і глибоко продуманий механізм обґрунтування та конституювання пріоритетів на державному рівні, і надійний моніторинг їх реалізації стають обов'язковою умовою ефективності державної політики в науковій сфері. [21, с. 134-135]. Тому погоджуючись із висновками вченого нами також обстоюється думка щодо необхідності запровадження більш адаптивних, інноваційних та гнучких моделей реалізації контрольно-наглядової діяльності держави в науковій сфері.

Висновки

Підсумовуючи викладене вище ми приходимо до двох ключових висновків. Перший стосується систематизації наукових досліджень контрольно-наглядової діяльності держави в сфері науки, яку умовно можна представити наступним чином:

- системні дослідження державного управління освітньою та науковою, як похідною від першої, сферами, в яких контрольна функція розглядається як традиційний елемент державно-управлінської діяльності без належного наукового акценту на її особливостях у сфері науки (В. М. Савіщенко, Т. М. Майборода, О. Г. Головніна);
- загальнотеоретичні дослідження державного контролю, як окремої функції та напрямку діяльності відповідних державних органів (В.Б. Авер'янов, С.С. Вітвіцький, О. Ф. Андрійко, В. С. Шестақ, Ф.Ф. Бутинець, С.В. Барташ, та ін.);
- порівняльні дослідження видів форм та способів реалізації контрольно-наглядової діяльності держави, які провадяться через призму співставлення таких категорій як: «контроль», «нагляд», «моніторинг» тощо (І. Павлик, М. Терещенко, Г. Яковлева, Ю. Макаренко, Я. Маслоva та ін.);
- дослідження окремих аспектів реалізації контрольно-наглядової діяльності держави в науковій сфері (О. Величко, О. Затинайко, П. Скурський, Р. Шаповал, Л. Головій, М. Курко, С. Кушнір, тощо).
- Другий висновок стосується того, що подальші теоретичні пошуки саме в контексті системного дослідження процесу реалізації державного контролю в сфері науки повинні спрямовуватись на вирішення наступних ключових завдань:
 - розкриття сутності контрольно-наглядової діяльності держави в науковій сфері з урахуванням особливостей останньої як об'єкту управління;
 - визначення всієї доступних форм, моделей, способів та інструментів реалізації такої діяльності;
 - розробки системи забезпечення (організаційного, правового, концепції відносин під час реалізації контрольно-наглядової діяльності держави в науковій сфері).

Все це дасть змогу концептуалізувати системні результати шляхом формування моделі контрольно-наглядової діяльності держави в науковій сфері.

Список використаних джерел

1. Авер'янов В.Б. Адміністративне право України. Академічний курс. Київ: Видавництво «Юридична думка», 2004. 584 с.
2. Авер'янов В.Б. Демократичні засади державного управління та адміністративне право. К.: Юрид. думка. 2010. 424 с.
3. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади: дис. д.ю.н.; спеціальність: 12.00.07. К., 1999. 378 с.
4. Бутинець Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М. Контроль і ревізія. – Київ : Н. І. К., 2000. 512 с.
5. Величко О., Затинайко О., Скурський П. Реалізація національної безпеки держави в контексті глобальних кліматичних змін. *Наука і оборона*. 2011. № 4. С. 23-29
6. Вітвіцький С. С. Державний контроль у сфері ліцензійної діяльності: дис. к.ю.н.; спеціальність: 12.00.07. Х.: НЮАУ 2004. 178 с.
7. Вітвіцький С.С. Контроль як гарантія законності діяльності публічної адміністрації : дис. ... д. ю. н.; спеціальність: 12.00.07. Харків: НЮАУ ім. Я. Мудрого. 2016. 480 с
8. Гаруст Ю. В. Правове забезпечення контрольної діяльності податкових органів України: дис. к.ю.н.; спеціальність: 12.00.07. Харків: ХНУВС. 2007. 184 с.
9. Головій Л. В. Організаційно-правові засади надання освітніх послуг вищими навчальними закладами України : автореф. дис. к.ю.н.; спеціальність: 12.00.07. К., 2010. 16 с.
10. Головніна О. Г. Державне регулювання розвитку людського капіталу в умовах економічних викликів: автореф. дис. д.е.н.; спеціальність 08.00.03. Київ: НУБІП. 2021. 34 с.
11. Кирильчук Т.С. Державний контроль за використанням та охороною земель сільськогосподарського призначення: дис. к.ю.н.; спеціальність: 12.00.07. – К., 2007. 232 с
12. Курко М. Н. Адміністративно-правове регулювання вищої освіти в Україні : монографія. – Харків: ХНУВС. 2010. 376 с.
13. Кушнір С. Державний контроль у сфері вищої освіти: зарубіжний досвід правового регулювання та шляхи його запозичення для України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 9. С. 129-141
14. Майборода Т. М. Державне регулювання освіти в контексті розвитку національної економіки: дис. к.е.н.; спеціальність 08.00.03. – Полтава: Полтавський університет економіки і торгівлі. 2019. 270 с.
15. Макаренко Ю. Дефініція державного контролю у сфері земельних ресурсів: проблемні питання формулювання. *National Law Journal: Theory And Practice*. 2019. № 5. С. 62-68
16. Маслоva Я.І. Співвідношення понять «нагляд» і «контроль» у державному управлінні України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 62. С. 70–77
17. Орехова І. С. Державний контроль у сфері господарської діяльності: адміністративно-правові засади: арэф. дис. к.ю.н.; спеціальність 12.00.07. Одеса: Одеська національна юридична академія. 2009. 22 с.,
18. Павлик І. Відмінність понять «державний контроль» і «державний нагляд»: нормативно-правовий аспект. *Науковий вісник*. 2017. Вип. 20.

19. Попович О.С. Науково-технологічна та інноваційна політика: основні механізми формування та реалізації К.: Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України. 2019. 342 с.
20. Савіщенко В. М. Адміністративно-правове забезпечення освіти та науки в Україні : монографія. Дніпропетровськ: Дніпр. держ. ун-т внутр. справ; Ліра, 2015. 372 с.
21. Терещенко М.М. Державний контроль: сутність, основні підходи та концепції. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Державне управління»*. 2019. Том 30 (69). № 4.
22. Шаповал Р. В. Адміністративно-правове регулювання освітньої діяльності в Україні : автореф. дис. д.ю.н.; спеціальність: 12.00.07. Харків: НЮАУ. 2011. 36 с.
23. Шестак В. С. Державний контроль в сучасній Україні (теоретико-правові питання): дис. к.ю.н.; спеціальність: 12.00.01. Х., 2002. 195 с.
24. Яковлева Г. Державний нагляд і контроль у сфері соціального забезпечення населення України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 90-93.

